

Vzdělávací obor: **Hudební, taneční a dramatická výchova**
Očekávaný výsledek učení: **UAK-HTD-002-ZV5-005**

Vyjádří svůj zážitek z hudebního, divadelního nebo tanečního díla nebo programu.

Popis úrovně **Na cestě**

- popíše v rozhovoru s učitelem a spolužáky svůj dojem ze zhlédnutého díla
- s pomocí učitele vybírá k vyjádření svých zážitků ze setkání s uměleckým dílem různé výrazové prostředky (slovo, pohyb, výtvarné prostředky apod.)

Ne-živé?

Autorka materiálu: Zdenka Brungot Svíteková

Anotace: Ukázka ilustruje možnosti reflexe uměleckého díla na základě inscenace *Obývací pokoj* – hravé výpravy do světa nábytku, který ožívá před očima dětí. V inscenaci má každá věc – židle, stůl nebo skříň – svou osobnost a vlastní způsob pohybu. Tělo herce se přirozeně propojuje s objekty na jevišti a spolu vytvářejí pohybové obrazy. Ty působí jako sen i hra zároveň.

Inscenace propojuje divadlo masek, tanec, nový cirkus a improvizaci. Nabízí sled situací a setkání, ne klasický lineární příběh. I v reflexi díla se proto žáci zaměřují na vnímání detailů, zvuků a obrazů pomocí krátké improvizované skladby zvuků, pojmenování aktérů inscenace a následné tvorby mini komiksu o tom, co se děje u mě doma nebo u nás ve třídě, když tam nejsme.

Ilustrace nabízí dvě fáze reflexe zážitku z představení – přípravnou a tvůrčí:

Přípravná fáze má za cíl podpořit žáky v tom, aby si vybavili vlastní zážitek z představení a naučili se jej pojmenovat, sdílet a vnímat i skrze odlišné pohledy spolužáků. Vnímají tím, co mají vzhledem k vnímání představení společné s jinými, v čem jsou naopak rozdílní, jedineční. Následně žáci ve vedené diskusi pojmenovávají základní prostředky inscenace, pohybové charakteristiky a jednání postav, které v představení *Obývací pokoj* viděli. Závěrečná aktivita přípravné fáze podporuje smyslovou paměť žáků, vnímání zvuku jako součásti divadelního zážitku a posiluje jejich schopnost tvořit ve skupině.

Tvůrčí fáze má za cíl rozvíjet fantazii, tvořivost, schopnost převést zážitek z představení do vlastního příběhu, podpořit propojení psaného, výtvarného, pohybového a zvukového vyjádření. Vede žáky k osobitému tvůrčímu vyjádření vycházejícímu ze zhlédnutého díla. Umění je tak inspirací k vlastní žakově tvůrčí činnosti, je touto činností zároveň reflektováno.

Na závěr mají žáci možnost vztáhnout se k jednotlivým aktivitám, pojmenovat své emoce, které je provázely, míru svého zaujetí v nich, čím obohatily jejich vnímání představení, co významného jim přinesla jejich vlastní tvorba. Učí se tak pojmenovávat, co vede k jejich pohodě, jaké prostředí potřebují pro svou tvorbu a co pro ně samotné tato tvorba znamená.

Zadání pro žáky

I. Přípravná fáze:

Vzpomínka na představení

Varianty podle schopností a skupiny:

1. **Individuální vzpomínka v tichu**
 - Žáci mají chvíli sami pro sebe. Se zavřenýma očima si v tichu vzpomene, co viděli, cítili a na co mysleli.
 - Učitel může nabídnout jednoduché otázky:
„Co jsi viděl/a? Jaký pohyb ti utkvěl v paměti? Jaká byla nálada scény?“
2. **Vedená imaginativní vzpomínka**
 - Učitel jemně vede hlasem vzpomínkovou „procházku“ představením (neinterpretuje, pouze popisuje). Vhodné pro děti, které potřebují oporu v evokaci zážitku.
 - Např.: „Představ si scénu, jak vypadala? Jaké barvy jsi viděl/a? Kdo všechno byl na jevišti? Co se dělo na začátku, uprostřed, na konci představení? Jaké zvuky byly slyšet? Co ti to připomnělo?“
3. **Společné sdílení v kruhu**
 - Po individuální nebo vedené vzpomínce si sedneme do kruhu.
 - Použijeme konkrétní předmět (možná symbolizující, zastupující jeden z předmětů v inscenaci), který „cestuje“ – mluví ten, kdo ho drží.
 - Vyzýváme žáky, aby popsali momenty, které si pamatují. Víťame, když více žáků zmiňuje stejnou situaci, ale každý ji popíše trochu jinak – učíme je naslouchat a uvědomit si různorodost vnímání. Stejně tak vnímáme a reflektujeme, pokud žáci popisují různé situace – čím to může být? Proč, pokud vidíme stejné představení, si každý více vybavujeme různé okamžiky?

Vedená diskuse o postavách a charakterech v inscenaci

1. **Úvodní otázky (diskuse v kruhu):**
 - Kolik postav jste v představení viděli?
 - Postavy byly lidé, nebo spíš věci?
 - Kolik různých charakterů jste viděli?
 - Děti charakter vyjádří gestem či krátkým pohybem.
2. **Otázky k proměně postav:**
 - Zůstávaly postavy stejné, nebo se měnily?
 - Jak jste poznali, že už je to někdo jiný?
 - Co všechno se změnilo – pohyb, zvuk, velikost, rytmus?
3. **Závěr – hlasování nebo přemýšlení:**
 - Která postava/charakter vás nejvíce zaujal/a?
 - Která byla podle vás nejvtipnější, nejdivnější, nejpřekvapivější...?

Zvuková improvizovaná skladba

1. **Individuální zápis zvuků**
 - Každý žák si potichu vzpomene a **zapiše** všechny **zvuky**, které si z představení pamatuje (např. vrzání židle, bouchání dveří, šepot, krok, ticho, rytmus dýchání...).
 - Učitel může připomenout, že může jít o **zvuky těla, předmětů, hlasů i ticha**.
2. **Výběr tří zvuků**

- Každý si vybere **3 zvuky**, které ho nejvíc zaujaly nebo si je nejsilněji pamatuje.
 - Vyzkouší si je vydat (hlasem, ústy, tělem nebo třeba za pomoci předmětu).
3. **Skupinová improvizace, prezentace a sdílení**
- Ve **skupinkách po 4–5 dětech** zahrají krátkou **zvukovou improvizaci** složenou z těchto vybraných zvuků.
 - Skladba má jednoduchou strukturu: **začátek – střed – konec**. Po každé prezentaci se krátce zeptáme: „*Jaký moment představení vám tato skladba připomněla nebo k jakému by se hodila?*“

II. Tvůrčí fáze:

Co se děje, když tu nejsme?

1. Společný vstup – shrnutí příběhu představení

Ve dvojici nebo trojici si převyprávějte děj představení. Ve vyprávění se střídáte, doplňujete.

2. Tvořivý úkol – příběh mého pokoje nebo třídy

Napiš samostatně krátké vyprávění (do 10 vět), co se děje u tebe doma v pokoji nebo tady ve třídě, když tam nikdo není. Co dělají věci, když se nikdo nedívá? Co si povídají? Co dělají, když se nudí?

Mohou vás inspirovat tyto otázky, ale můžete vymyslet jiné situace a vztahy mezi věcmi:

- Která věc je nejdivočejší?
- Kdo má vše pod kontrolou?
- Které dvě věci se hádají?
- Co dělá ten, kdo se bojí?

3. Vizuální výstup – mini komiks

Vytvoř **krátký komiks o 3–5 obrázcích** na základě svého textu. Může být jednoduchý, kreslený tužkou. Obrázky můžeš jako v komiksu doplnit promluvami do bublin nebo krátkými titulky dole pod obrázkem – panelem.

- Postavy jsou věci z tvého pokoje nebo třídy.
- Důraz je na nápad a pohyb/akci, ne na výtvarnou dokonalost.
- Svému komiksu dej název.

4. Prezentace s živým zvukem

Učitel dá žákům možnost prezentovat svůj komiks a prezentaci doprovodit neverbálními zvuky (mohou využít zkušenosti z přípravné fáze). Žáci, kteří nechtějí takto prezentovat, mohou vystavit svůj komiks někde ve třídě a nabídnout ho takto ke společnému sdílení. Žákům je také dána možnost komiks neukazovat. Po prezentaci komiksů vede učitel s žáky rozhovor, který se vztahuje zejména k těmto otázkám: Které komiksové situace byly pro vás nejsrozumitelnější. Co pomohlo srozumitelnosti – název, zvuky (pokud někdo z žáků prezentoval se zvuky), obrazy komiksu? Potřebovali byste od některého z autorů nějaké vysvětlení, nápovědu, které by vám v porozumění pomohly? Na kterém z obrázků ze všech prezentovaných komiksů je pro vás nejčitelnější, co se na něm odehrává? Proč? Na kterém z obrázků jsou pro vás jasně čitelné vztahy mezi aktéry? Stalo se vám i při představení, že jste některé situaci, scéně dobře rozuměli a jindy jste byli nejistí? Proč?

III. Závěrečná reflexe:

Závěrečnou reflexi vede učitel formou společného rozhovoru: Kdy ti bylo v naší hodině dobře? Kdy jsi naopak vnímal nepohodu nebo jsi potřeboval něco změnit? Stalo se ti, že jsi při nějaké aktivitě přestal vnímat, co se děje kolem tebe? Obohatila dnešní hodina tvé vnímání představení – jak, čím? Překvapilo tě, že jiní vnímali představení jinak? Měl jsi ke své tvorbě to, co jsi potřeboval? apod.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK kulturní Umění a kultura jako prostředek komunikace KKT-UMK-000- ZV5-001	<i>Vnímá umění a kulturu jako způsob poznávání světa a vyprávění o něm.</i>	• zajišťuji výuku, která aktivně zapojuje žáky do procesu objevování a zkoumání různých forem umění a kultury, používám různé didaktické metody, jako jsou diskuse, skupinové aktivity a praktická cvičení, abych podpořil jejich zájem a aktivní účast • používám umělecká díla, abych představil žákům různé kulturní a umělecké projevy
KK osobnostní a sociální Identita KOS-SEB-000- ZV5-001	<i>Poznává jedinečnost vlastní osobnosti.</i>	• vedu žáky k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých • Nabízím žákům aktivity, při nichž reflektují, že stejně jako tvorba souvisí i vnímání uměleckého díla s naší jedinečností, osobitostí • nabízím aktivity, které posilují sebevědomí žáků (umožnění prezentace jejich prací před třídou, zapojení do projektů nebo získávání nových dovedností, možnost nahlížet na téma nadoborově, různými metodami ho poznávat)

Vazba na základní gramotnosti

Název ZG Složka ZG Kód OVU	Znění OVU	Komponenty a vzdělávací strategie
ZG čtenářská a pisatelská Vztah ke čtení a čtenářství, psaní a pisatelství ZGC-VZT-000-ZV5-001	<i>Čte a píše množství textů různého typu.</i>	zaměřením na dvě komponenty: psaní pro prožitky a sebevyjádření a psaní podle potřeb poznávání a učení • nabízím žákům aktivity, při nichž mají možnost psaným textem vyjádřit vlastní příběh • využívám zážitky z díla k žákově vlastní slovesné tvorbě

Metodický komentář pro učitele

Před představením je dobré žáky upozornit, že s jejich zážitkem z něj budeme dále pracovat v navazující hodině.

Na začátku reflexe vytvořte klidný, soustředěný prostor – ztišení pomáhá dětem lépe si vzpomenout a napojit se na zážitek. Může tomu předcházet zvuková skladba podobná zvukům, které jsme slyšeli v představení. Reflexe díla není o správném nebo chybném popisu, ale o podpoře osobního vztahu k představení a dovednosti sdílet svůj pohled. Učitel může zachycovat klíčové momenty na papír/tabuli, aby vznikla společná „mapa zážitku“.

Pro zvukovou improvizaci nabídněte předměty k použití při improvizaci.

Pro tvorbu komiksu „Co se děje, když tu nejsme?“ mějte pro žáky připravené pomůcky: papíry pro krátký text (možná s inspiračními obrázky nábytku), materiál pro tvorbu komiksu – náčrtník a výtvarné a kreslicí potřeby pro finální podobu komiksu, můžete nabídnout inspiraci ukázkou vhodných komiksů, ale zvažte, zda je tato aktivita nepovede k nápodobě (mluvte s žáky hlavně o principu komiksového sdělování, komiksy nemají být pro žáky vzorem k nápodobě).

Pokud je pro žáky forma komiksu obtížná, je možné, aby kreslili jen jednu ilustraci ke svému příběhu. Rozhovor je potom veden pouze k jednomu obrázku – zda je z něj čitelná situace, vztahy apod.

Popis ověřování

Text – co učitel sleduje, k čemu žáky vede:

Rozpoznává druh umění, s nímž pracuje
Žák jednoduše vyjádří nebo pojmenuje, jakými prostředky (pohyb, zvuk, masky, světlo, rytmus) byly sdělovány emoce nebo příběh.

Je schopen jednoduchými prostředky sdělit děj inscenace
Žák formuluje zážitek z představení formou gesta, zvuků, krátkého textu nebo vyprávění – popíše postavy, prostředí, dějové momenty i zajímavé detaily, které si zapamatoval. Používá základní pojmy uměleckých forem a druhů a profesí souvisejících s tvorbou.

Vytváří vlastní příběh inspirovaný inscenací

Na základě zážitku z představení vytváří vlastní text, např. o tom, co se děje v jeho pokoji nebo třídě, když tam nikdo není. Do textu vkládá svou zkušenost, emoci, pozorování nebo nápad.

Vytváří mini komiks a sdílí ho

Žák převádí svůj text do jednoduché vizuální formy (komiks o 3–5 obrázcích), zapojuje představivost a kombinuje vizuální a jazykové vyjadřování.

Učitel sleduje, jakou formu prezentace žák zvolil. Pokud žák prezentovat nechce, učitel vyhodnotí, jaké důvody žáka k tomuto rozhodnutí mohly vést a na základě tohoto pedagogického vyhodnocení vybírá pro žáka vhodné způsoby tvůrčího sebevyjádření.

V rovině osobnostní a sociální:

Žák ve své tvorbě volí osobitá témata, zvědomuje si, kdy se cítil dobře, co ho baví a co mu jde (psaní, kreslení, zvuky, vystupování).

Seberegulace a sebeorganizace:
Plánuje kroky své práce (psaní – kresba – příprava prezentace), přizpůsobuje se práci ve skupině a zvládá své emoce při sdílení.

Při práci s ostatními respektuje názory druhých a uvažuje o svých reakcích na jejich nápady nebo připomínky.

Zdroje

Informace a inscenaci:

Obývací

pokoj

Divadlo masek a nábytku

Obývací pokoj je expedicí lidské představivosti do neprobádaného teritoria nábytku. Odehrává se mezi zdmi jediné místnosti – světa nábytku existujícího paralelně vedle našeho. Tady má každý předmět svůj vlastní charakter, každý jedná svým jedinečným způsobem. Na pomezí světla a tmy, uprostřed tichého skřípání dřevěných nohou a vrzání dveří, se nábytek a lidské tělo stávají plátnem, z něhož se vynořují a zase ztrácejí fantastické figury. Lukáš Karásek ve svém projektu balancuje na hraně divadla masek, tance a cirkusu a rozehrává vzrušující hru plnou imaginace a humoru.

Autor, performer: Lukáš Karásek

Dramaturgie: Viktor Černický

Scénografie, výroba masek: Lukáš Urbanec

Světelný design: Zuzana Režná

Kostýmy: Hynek Petrželka

Produkce: tYhle, Studio ALTA

Partneři: Terén, Cooltour, Cirqueon, Kredance, Tanec Praha / PONEC-divadlo pro tanec

Poděkování: Markéta Petrová, Lída Vacková, Lucia Kašiarová, Drahomír Stulír, Zbyněk Opálka, Petra Bučková, Marie Gourdain, Florent Golfier, Nikola Brokešová, Pavla Baštanová, Jazmína Piktorová, Martin Hamouz, Jiří Šmirk, rodina Symbolsáková

pro více informací, datumy hraní a galerii: <https://tyhle.cz/obyvaci-pokoj/>

trailer: <https://vimeo.com/570412271>